

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЛІСІВНИЦТВА

МАТЕРІАЛИ ІV-Ї ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В
СУЧАСНИХ УМОВАХ»**

Ужгород 2019

УДК 502.3(477)+5 8.4(063)

C76

Стан і перспективи природокористування в сучасних умовах: матеріали IV-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (23-24 травня 2019 року, м. Ужгород). - Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. 124 с.

ISBN 978-617-7333-89-9

У збірнику подані праці, що висвітлюють стан і перспективи природокористування в Україні з врахуванням засадничих вимог сталого розвитку й охоплення основних напрямків збереження, раціонального використання та відтворення лісових та земельних ресурсів. Наголошується на підтримці збалансованого природокористування, екологічного потенціалу лісів і сприянні можливому його підвищенню.

Рекомендується для використання науковцям, спеціалістам землевпорядкування, кадастру земель, лісівникам, студентам природоохоронних спеціальностей.

Редакційна колегія: к.т.н. Калинич І.В., к.б.н. Потіш Л.А., д.с.-г.н. Гриник Г.Г., к.с.-г.н. Кічура В.П., к.б.н. Мигаль А.В., к.с.-г.н. Гербут Ф.Ф., к.с.-г.н. Чепур С.С., к.с.-г.н. Бокоч В.В., к.с.-г.н. Кічура А.В.

Технічні редактори: Смужаниця Я.В., Лавренюк М.В.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №6 від 30 травня 2019 р.)*

*Рекомендовано до друку Редакційно-видавничою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол №5 від 27 травня 2019 р.)*

Матеріали наведено в авторській версії

Редколегія не несе відповідальність за достовірність поданих авторами відомостей

ISBN 978-617-7333-89-9

© ДВНЗ «УжНУ», 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
Секція 1. «ОБЛІК ТА ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ».....	7
Зейкан А. П., Мигаль А. В.	7
МЕДОНОСИ У ДЕНДРОФЛОРИ М. ІРШАВА HONEY PLANTS IN THE DENDROFLORA OF THE IRSHAVA CITY	
Кічура В. П., Кічура А. В., Ледней В. І.	12
ЗАСАДНИЧІ ЛІСІВНИЧІ ВИМОГИ ДО ГОСПОДАРЮВАННЯ В ЛІСАХ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВІД ЇХ ДОТРИМАННЯ ПРИ ВЕДЕННІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В ДП «ДОВЖАНСЬКЕ ЛМГ» BASIC SYLVICULTURAL REQUIREMENTS TO MANAGE FORESTS AND EFFICIENCY FROM THEIR IMPLEMENTATION IN FOREST MANAGEMENT OF THE STATE ENTERPRISE "DOVHE FOREST GAME MANAGEMENT"	
Мойш Н.І., Дербаль Ю.М., Биркович В.І.	19
БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЗРОСТАННЯ ТА АГРОТЕХНІКА ВИРОЩУВАННЯ АРНІКИ ГІРСЬКОЇ НА СХИЛАХ КАРПАТ BIOECOLOGICAL BASES OF GROWTH AND AGROTECHNICS CULTIVATING MOUNTAIN ARNICA ON THE SLOPES OF THE CARPATHIANS	
Ничвид М.Р., Курта В.	23
ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК ВАЖІЛЬ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У ЛІСОВИХ РЕГІОНАХ THE LANDS OF THE FOREST FUND AS A LEVER OF THE STATE'S INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES IN FOREST REGIONS	
Потіш Л.А., Гіга Є. М.	28
ВИКОРИСТАННЯ ФОТОПАСТКИ ДЛЯ ФАУНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ THE USE OF HUNTING CAMERA FOR FAUNISTIC RESEARCH: THE FIRST RESULTS	
Роман В. І., Бокоч В. В.	32
МОДЕЛЮВАННЯ ДИНАМІКИ ТАКСАЦІЙНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЕРЕВОСТАНІВ ДУБА СКЕЛЬНОГО В УМОВАХ ДП «ДОВЖАНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО» MODELING MENSURATIONAL INDICATORS DYNAMICS OF OAK STANDS IN CONDITIONS OF THE STATE ENTERPRISE "DOVHE FOREST GAME MANAGEMENT"	

Практичні рекомендації з охорони виду. Для охорони, використання та відновлення природних популяцій арніки гірської рекомендуємо наступне:

1. При зборі сировини для забезпечення насіннєвого поновлення на кожні 5-10 м² заростей рослини необхідно залишати 5-10 найбільш розвинутих екземплярів рослин (так звані маточки) для природного обсіменіння ділянок.
2. Отримання сировини даного виду повинно також базуватися на створенні напівкультурних плантацій на основі природних заростей шляхом підсіву в них насіння з легким боронуванням.
3. Для примноження ресурсів *A. montana* необхідно вводити її в культуру. Це дасть змогу вивести більш стійкі форми і зберегти для майбутніх поколінь генофонд цінної дикорослої рослини.
4. Найсприятливішим для *A. montana* є режим сінокісся, при якому популяції швидко прогресують. Потрібно проводити сінокісся тільки після відцвітання рослин. На природно-заповідних територіях та об'єктах в місцях зростання *A. montana* здійснювати режим регульованої заповідності, що полягає у сінокіссі.
5. Постійне здійснення контролю за станом популяцій *A. montana* в її природних осередках.

Список використаної літератури

1. Заверуха Б.В. Про друге видання «Червоної книги України//Укр.бот.журн.-1997.- т.59, №3.- с.72-80.
2. Кобів Ю.Й. Структура популяцій *Arnica Montana* L. в Українських Карпатах.// Укр.бот.журн.-1998.-т.50, №4.- с.54- 82.
3. Комендар В.І. Лікарські рослини Карпат.- Ужгород: Карпати, 1971.-247 с

УДК 630*2:630*6

**ЗЕМЛІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК ВАЖІЛЬ ВПЛИВУ
 ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ У ЛІСОВИХ РЕГІОНАХ
 THE LANDS OF THE FOREST FUND AS A LEVER OF THE STATE'S INFLUENCE ON
 THE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES IN FOREST REGIONS**

Ничвид М.Р., Курта В.В.

*Кафедра землевпорядкування та кадастру, ДВНЗ «Ужгородський національний
 університет», вул. Університетська, 14, Ужгород, Україна, 88000*

mariya.nychvyd@uzhnu.edu.ua, ORCID: 0000-0001-5661-8799

В статті розглянуто лісогосподарські землі з точки зору частини економічного сектору економіки держави, який сприяє розвитку заліснених сільських територій в умовах підвищеної уваги міжнародної спільноти до ефективного та сталого ведення лісового господарства.

Ключові слова: лісовий сектор економіки, землі лісогосподарського призначення, Державний земельний кадастр.

Постановка проблеми. Інститут права власності на землі лісогосподарського призначення перебуває на початковому етапі формування територіального базису прав, який пов'язаний з оформленням правовстановлюючих документів на землю. Земельні ділянки лісогосподарського призначення, які не внесені до єдиної бази даних Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, потенційно залишаються предметом земельних спорів та перебувають під впливом негативних процесів неефективного використання природних лісових ландшафтів [7].

Відповідно, без зареєстрованих речових прав земельні ділянки лісогосподарського призначення не можуть виступати об'єктом цивільно-правових угод та бути частиною економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На виїзному засіданні Комітету з питань аграрної політики та земельних відносин від 13 лютого 2018 року [6] обговорювалось питання «Проблематики реформування лісового господарства України», в ході якого були прийняті відповідні рішення, в тому числі, щодо необхідності передбачення механізму удосконалення системи фінансування та розвитку лісового господарства.

В Україні, як і в інших країнах Європейського Союзу за останні роки постає завдання ведення лісового господарства «наближеного до природи». Теоретичні напрацювання та практичні засади ведення наближеного до природи багатофункціонального лісового господарства викладені в навчальному посібнику [4], написаного в рамках спільного словацько-українського проекту HUSKROUA|1001|028 - «Безперервне навчання лісників задля кращого ведення лісового господарства».

У статті Адамовського О.М. [1] проаналізовано еволюцію ідеї сталого лісокористування та подано європейський досвід втілення понять та принципів сталого лісокористування за останні триста років.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ліси України і Закарпаття, зокрема, за своїм призначенням і розташуванням виконують переважно екологічні функції, через що мають обмежене експлуатаційне використання з метою заготівлі деревини. З іншого боку, в Карпатах зосереджені значні запаси деревних ресурсів нашої держави, найбільше з них припадає на Закарпатську область, де на площі 695,7 тис. га зосереджено 207 млн. м³ деревних запасів ростучого лісу [3].

Лісогосподарська діяльність передбачає відновлення лісового покриву та лісових ресурсів, забезпечення розширеного відтворення і підвищення продуктивності лісових ґрунтів. Неefективне використання лісових земель призводить до втрат потенційного доходу землевласників та землекористувачів. Стимуляція ефективного використання земель лісогосподарського призначення включає сукупність заходів для отримання максимально можливих біологічних, соціальних та економічних вигод від потенційної продуктивності земель за умови дотримання принципів сталого ведення лісового господарства, зокрема у відповідності до міжнародного стандарту FSC (Forest Stewardship Council – Лісова Наглядова Рада) [5].

В світі спостерігається тенденція переходу функцій власника та контролю природних ресурсів в особі держави до місцевих громад та приватних господарств. В Закарпатській області 71 % площі земель лісогосподарського призначення перебуває в постійному користуванні 18-ти державних лісових підприємств і лісомисливських господарств, що відіграють важливу економічну роль. За перший квартал поточного року підприємствами Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства сплачено до бюджетів усіх рівнів – 99,5 мільйонів гривень податків, зборів та обов'язкових платежів, що свідчить про прибуткову діяльність держлісгоспів. У тому числі до державного бюджету було сплачено 53,8 млн. грн., до місцевого бюджету надійшло 27,6 млн. грн., єдиного соціального внеску - 18,1 млн. грн. [3].

Державні лісогосподарські підприємства, окрім екологічного моніторингу стану лісів, типологічного обстеження лісових земель, топографо-геодезичних робіт і спеціального картографування лісів, проведення науково-дослідної та іншої діяльності, також забезпечують весь цикл лісогосподарських робіт. Результатом ведення лісогосподарської діяльності є виготовлення продукції (деревина, другорядна лісова сировина) та надання послуг, в процесі реалізації яких створюється додана вартість.

Таким чином, економічні, соціальні та екологічні наслідки діяльності лісового сектору економіки впливають на розвиток заліснених територій і добробут населення [2].

Попри державний контроль набирає актуальності, а особливо це стосується сільських територій, проблема поліморфізму лісових угідь, де знаходяться самозаліснені землі сільськогосподарського призначення, що були розпайовані, але не обробляються. Де-юре, значні площі лісових територій знаходяться поза державним земельним та лісовим обліками. В Україні таких земель за даними Національної академії аграрних наук України налічується близько 8 млн. га [6,7]. Самозаліснені сільськогосподарські паї або землі, що є непридатними до сільськогосподарського виробництва, повинні бути засаджені лісами для покращення екологічної ситуації та узаконені або як приватні ліси, або передані для ведення лісового господарства державним лісгосподарським підприємствам.

Для цього необхідно виконати:

- Обстеження території самозаліснених сільськогосподарських паїв, земель, що є непридатними до сільськогосподарського виробництва та земель запасу сільських і селищних рад, що вкриті деревною та чагарниковою рослинністю;
- Інвентаризацію земель, в результаті якої буде визначено якісний стан земельних ділянок, їх межі, розміри, склад угідь, проведення постійного контролю за використанням та охороною земель, прийняття за результатами інвентаризації земель місцевими держадміністраціями відповідних рішень;
- Встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) за топографо-геодезичними і картографічними матеріалами;
- Розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок;
- Внесення інформації про земельні ділянки до Державного земельного кадастру та виготовлення електронного документу (обмінний файл формату «XML») для державної реєстрації земельних ділянок відповідно до вимог Закону України «Про державний земельний кадастр» ;
- Реєстрацію права власності чи користування в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень після погодження документації із землеустрою на підставі витягу з Державного земельного кадастру.

З цього моменту дані про новосформовані земельні ділянки можуть бути імпортовані до Лісового фонду та слугувати основою для подальшого внесення відповідної якісної інформації щодо стану лісових масивів.

Виведення із сільськогосподарського обігу земель у землі лісгосподарського призначення та виконання на них лісовпорядних робіт також сприятимуть швидшому досягненню показника лісистості. Відповідно до даних Державного агентства лісових ресурсів, станом на 2017 р. фактичний показник лісистості становить 15,9 %. Хоча за дослідженнями вчених оптимальна площа під лісовими насадженнями має досягати 20 % [8]. Останніми роками відбувається масове знищення лісів. На даний час інформації щодо поточного фактичного показника лісистості немає.

Висновки. Розвиток лісового господарства повинен забезпечувати сталий розвиток сільських територій, враховуючи екологічні чинники та потреби населення в сировинній базі.

Ведення багатофункціонального сталого лісового господарства сприятиме: поповненню продовольчої бази і резервів лікарської й технічної сировини, поліпшенню якісного запасу продовольчих і медичних товарів, розвитку садівництва й рослинництва, туризму, створення нових робочих місць та зростанню благополуччя місцевих жителів в цілому.

Список використаної літератури

1. Адамовський О.М. Ідея сталого лісочористування у ретроспективі /О.М. Адамовський/ ISSN 1562-0905 Регіональна економіка 2009, №3 с.233-240
2. Дайнека А.М. Лісовий сектор: Аналіз структури, взаємодії з іншими секторами економіки та довкіллям [Електронний ресурс]. – Режим доступу: HYPERLINK http://ird.gov.ua/pe/re200903/re200903_144_DeynekaAM.pdf
3. Лісове господарство. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakarpatlis.gov.ua/napryamky-diyalnosti/lisove-hospodarstvo/>
4. Наближене до природи та багатофункціональне ведення лісового господарств в карпатському регіоні України та Словаччини / [Криницький Г.Т., Чернявський М.В., Дербаль Ю.Ю. та ін]; За ред. докт. біол. наук, проф.. Г.Т Криницького і канд.. с.-г. наук, доц. М.В. Чернявського – Київ: П.П. «Коло», 2014 р. – 278 с.
5. Печуляк В.П. Землі лісового фонду України як об'єкт права власності / В. П. Печуляк // Форум права. – 2015. – № 5. – С. 171–176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_5_31.pdf
6. Про результати виїзного засідання з питань: «Проблематика реформування лісового господарства України». Рішенням Комітету з питань аграрної політики та земельних відносин від 13 лютого 2018 року, Протокол №68 [Електронний ресурс] – Режим доступу: HYPERLINK

<http://komagropolit.rada.gov.ua/uploads/documents/30108.pdf>

7. Сторожук В.Ф. Розвиток інститут права власності на землі лісгосподарського призначення в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: HYPERLINK

http://www.fleg.org.ua/wpcontent/uploads/2014/05/Storozhuk_forest_ownership_rights_Nov_2013.pdf

8. У Держлісагентстві назвали відсоток лісистості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2017/01/17/novyna/ekonomika/u-derzhlisahentstvi-nazvaly-vidsotok-lisystosti-ukrayiny>

УДК 591.5

ВИКОРИСТАННЯ ФОТОПАСТКИ ДЛЯ ФАУНІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ
THE USE OF HUNTING CAMERA FOR FAUNISTIC RESEARCH: THE FIRST RESULTS

Потіш Л.А., Гіга Є М.

НПП «Зачарований край» с.Ільниця Іршавський район E-mail: info@nppzk.info

Наведено результати використання фотопастки для проведення фауністичних досліджень. Проаналізовано відомості добової активності лисиці звичайної в період вигодовування молоді.

Ключові слова: фотопастка, лисиця звичайна

Використання цифрової техніки для стеження за представниками фауни, в останнє десятиріччя, отримало сильний поштовх і досить широко використовується на практиці, зокрема мисливцями. Нашим завданням було встановити ефективність використання фотопастки в умовах НПП «Зачарований край».

Для експерименту було придбано фотопастки CUDDEBACK 1200 і встановлено у двох лісництвах – Ільницькому та Підгірнянському. Налаштування камери проводились у відповідності до інструкції користувача в режимі фото без спалаху, фото із спалахом – нічне фото. Місце встановлення визначалось по проявам діяльності тварин вздовж маршрутів служби охорони. Висота встановлення від поверхні 35-40сантиметрів. Час роботи фотопастки до повного вичерпування заряду акумуляторів складав максимально